

FRED ER VÅR SEIER!

En rapport fredskonferansen i Wien

Åse Møller-Hansen

«Det er på tide å la våpnene stilne og la diplomati løse konflikten. Vi må motarbeide krigens logikk med fredens logikk.» Med disse ord ble fredstoppmøtet i Wien lansert. Britt Schumann, Siri Jensen, Susanne Urban og Åse Møller-Hansen fra IKFF reiste alle til Wien for å delta på toppmøtet. Også Norges fredslag, Bike for Peace og Stopp NATO var representert.

Tre av oss gjorde reisen med tog, Susanne og Åse med en oppblåsbar elefant i bagasjen, elefanten i klimarommet. Fra toget fikk vi små glimt av hvordan verden forandres i det grønne skiftet. Vindmøller i moderat høyde langs hovedveier gjennom Tyskland og Østerrike og solceller på taket. Samtidig som vi er på vei mot grønnere og bedre samfunn, er det krig i Europa, en krig som tar flere hundre unge liv hver dag, som lemlester like mange og ødelegger økosystemer og infrastruktur.

Men hvordan kan man stoppe denne absurde krigen? Det er det store og vanskelige spørsmålet.

Sammen med tre hundre andre fredsaktivister fra 32 land, delte vi et håp om at *The Vienna Summit for Peace in Ukraine* 10. og 11. juni kunne frambringe noen konstruktive svar på spørsmålet.

Dagen før konferansen

WILPF Østerrike inviterte til formøte for WILPF-deltakerne fra 15 land på fire kontinent, som var i Wien for å delta på fredskonferansen. Rosa Logar fra WILPF Østerrike og WILPFs president Sylvie Jacqueline Ndongmo fra Kamerun åpnet møtet. Sylvie ba om et minutts stillhet for å ta verdens tilstand inn over oss. Så holdt hun opp en grønn fredskvist som kvinner i Kamerun bruker for å be om fred. Om WILPF sa hun: «Vi må være stolte over at vi har bestått tidens test og fortsatt er aktive etter mer enn hundre år.»

Rosa Logar informerte om uroen rundt fredstoppmøtet. Et fagforbund hadde nektet å huse konferansen etter at flere avisartikler påsto at fredskonferansen støttet Russlands krig i Ukraina, men på kort tid klarte arrangørene å organisere et nytt

lokale. Dette var kjente toner for mange i salen, som hadde erfart at fred er blitt et giftig tema, med påstander som at det er et svik å støtte fred. Men for WILPF er det essensielt å forsvare arbeidet for fred, finne måter å snakke om fred og bygge fredsnarrativene. Vi lever i et historisk øyeblikk og fredsbevegelsen er fragmentert. Derfor er det viktig med konferanser som samler freds-og antikrigsorganisasjoner fra mange land, for å finne veier til fred med fredelige midler. Canadiske Tamara Lorintz fortalte om store skogbranner og sa at det var helt nødvendig å ruste ned for å få ned klimautslippene.

Samme kveld var alle invitert til konsert som markerte at det var 180 år siden Bertha von Suttner var født. En fullsatt sal fikk oppleve musikk fra et kvinnelig kammerorkester, fredsdikt og sang.

Stemmer for fred – og Veier til fred

På fredstoppmøtet ble det presentert perspektiver på krigen i Ukraina fra mange land. Her var fredsstemmer fra Øst- og Vest-Europa, USA og land i det globale sør, med innledere fra Ukraina, Russland, Hviterussland, India, Bolivia, Guatemala, Brasil, Canada, Irland, USA, Kina, Kamerun, Litauen, Tyskland og Østerrike. Her var representanter fra fredsorganisasjoner, stater og sivilsamfunn, aktivister, politikere, akademikere, diplomater og religiøse representanter.

Bak fredstoppmøtet sto IPB, Assembly of the World Social Forum, Transform Europa, Europe for Peace, International Fellowship of Reconciliation Italy og Code Pink. WILPF Austria var medarrangør og hadde en sentral rolle. At Wien var valgt, var ikke tilfeldig. Østerrike er et av få gjenværende nøytrale land i Europa, og for fredsbevegelsen i Østerrike er det en kampsak å holde landet nøytralt.

Konferansen ble åpnet av Noam Chomsky, på zoom fra USA. Så ønsket Rosa Logar fra WILPF Østerrike velkommen. Hun sa at patriarkatet og militarismen har sterke narrativ, men at det er maktpåliggende å stoppe krigen. Hun viste til avtaler mellom Ukraina og Russland om fangeutveksling, tilgang for eksperter og kornavtale som bevis på at samtaler er mulig.

Jeffery Sachs, kjent økonomiprofessor fra USA, deltok på zoom og sa at dette ikke er en uprovosert krig, men at ingen andre narrativ er lovlig. Han minnet oss om at det var akkurat 60 år siden John F. Kennedy sin berømte fredstale fra 10 juni 1963 – på

høyden av den kalde krigen. Kennedy sa i talen at verken Sovjet eller USA ønsket krig. «Vi kan forhandle.» Kennedy snakket over hodene til det militærindustrielle komplekset. Samtalene med Russland den gang ledet etter hvert fram til NPT, ikkespredningsavtalen.

Anuradha Chenoy, professor ved Jawaharlal university i India sa at en multipolar verden er en kommende realitet. Det globale sør er ikke antivestlig, men ønsker å være partnere i utvikling. De ønsker at vesten, Russland og Kina skal samarbeide. Verden trenger fred for å få til en god utvikling.

Den russiske fysikeren og miljøaktivisten Oleg Bodrov og den tidligere amerikanske obersten Ann Wright, nå aktiv i Veterans for Peace argumenterte begge for viktigheten av å komme i gang med våpenhvile og fredssamtaler nå. Ann Wright fordi all erfaring sier at en fredsprosess kan ta mange år, mens Oleg Bodrov fryktet en alvorlig atomhendelse og sa at et bombet atomkraftverk kan være hundre ganger så farlig som en atombombe.

WILPFs internasjonale president Sylvie Jacqueline Ndongmo minnet om at WILPF siden starten i 1915 har arbeidet for å avdekke årsakene til konflikt. Hun holdt fram et feministisk perspektiv og sa at empati, omsorg og solidaritet er avgjørende faktorer for å få slutt på krig. Verena Winiwarter, professor ved Universitetet for naturvitenskap og livsvitenskap i Wien viste til at krig forsterker klimakrisen. Penger som skulle vært brukt til miljø og klimatiltak går i stedet til våpen.

På møtet var det flere stemmer fra Ukraina. Den kjente pasifisten Yuri Sheliashenko, fra den ukrainske fredsbevegelsen, sa at russiske og ukrainske aktivister står sammen for våpenhvile og forhandlinger og at de fordømmer all krig. Nina Potarska, WILPFs nasjonale koordinator i Ukraina sa at hvis du hele tiden bare snakker om hvem som har skylden, så støtter du krigen. Stopp krigen! Hun mente det var et privilegium å være i sikkerhet og snakke om krigen.

Medea Benjamin fra amerikanske Code Pink la vekt på den vanskelige situasjonen med å få innpass i media. Før å få fram fredsbevegelsens perspektiv, samlet de inn penger til å trykke et opprop fra 50 amerikanske fredsorganisasjoner, blant annet WILPF US, i en amerikansk avis. Oppropet ble delt ut på konferansen. Se under:

Tatjana Zdankova, medlem av Europaparlamentet for Litauen ønsker at Europa forenes og organiserer seg fra Lisboa til Vladivostok. «I am Lithuanian, I am Russian, I am Ukrainian.» Hun leste opp et brev fra en ukrainsk militærnekte som er fengslet fordi han nekter å gå til krig og drepe andre, basert på sin kristne tro. Michael von der Schulenburger, tidligere tysk diplomat for FN og OSSE, sa at EU aldri snakker om fred, bare om krig. De svikter befolkningen. Skal Europas framtid virkelig avgjøres på slagmarken? Hva kan vi vinne på slagmarken som vi ikke kan få til gjennom forhandlinger?

Claire Daly, medlem av Europaparlamentet, Irland: «De sier at fred er svik. Vi blir beskyldt for appeasement.» Hun fortalte at irske John Hume, (som fikk Nobels fredspris i 1999) i sin tid ble førdømt for å være medsamsvoren med IRA. «Alle fredsprosesser er smertefulle. Hvor er den politiske viljen til fred? Vi må skape betingelser for dialog.»

Olga Karach kom fra organisasjonen Our House i Belarus som støtter militærnektene. Hun sa: «Hvis du går i krigen, er du ikke en helt men en som ødelegger. Drøm og stopp krigen i hele verden. Kvinner i Russland, Ukraina og Belarus trenger hjelp. Gi asyl og visa for militærnektene fra alle disse landene. Desertører kan få dødsstraff i Belarus. Militæret er rollemodeller for menn. Kvinner i Belarus sloss mot militarisme.»

Etter diskusjon og en del uenigheter ble det vedtatt en uttalelse om våpenhvile og forhandlinger. Uttalelsen fra fredstoppmøte finner du på norsk her:

<https://www.ikff.no/wpcontent/uploads/2023/06/Wien-opprop-3.pdf>. IKFF har sendt uttalelsen til Norges forsvarsminister og utenriksminister. Det ble også bestemt dato for en global aksjonsuke mot krigen i Ukraina 30. september til 8.oktober.

Konferansen ga nye perspektiver, inspirasjon og pågangsmot. Klimaelefanten vår ble godt mottatt og fikk en sentral plass nær scenen. Vi delte også ut kort&godt-løpesedler på tysk og engelsk med tittel *Elefanten i klimarommet*.

Det kom fram at mange land utenfor «NATO/The United West» ikke ønsker å måtte velge side i en ny kald krig. For oss alle blir det viktig framover å vise at den avgjørende kampen ikke er mellom demokratier og autokratier, men for å leve sammen i fred og overvinne våre felles globale kriser – klimakrise, ødelagte økosystem og ulikhet.